

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učiteljskega in šolskega, posebno pa šolskega, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potem Učiteljske knjižnice v Ljubljani, Františkanska ulica, številka 6.

Ocene.

—k Storijske I. Koroške narodne pripovedke in pravljice. Zbral in uredil France Kotnik. Založila Družba sv. Mohorja na Prevaljah. XVI + 112 str. Mohorjeve knjižnice 3. zvezek. Cena za ude Din 14,20, za neuđe Din 18,90, vezane za ude Din 21,50, za neuđe Din 26,20, po pošti Din 1,20 več. Profesor dr. France Kotnik je zbral v tej knjigi 84 storijske, izmed katerih so jih zapisali njegovi bivši celovški učenci 42, iz starejših tiskanih virov jih je 22, sam jih je zapisal 19, 1 pa je Šašeljnova. V uvodu govori o motivih, s katerimi so pripovedke prepletene, o povodnem moču, žalik ženah, o zakletih deklicah in zakladih, o potujočih dušah, o čarovniških knjigah, o velikanskih stavbah, o pripovedkah, ki pripovedujejo o postanku krajev, graščin in cerkva, o zgodovinskih pripovedkah, o Lahu, ki išče zakladov v naših gorah, o pravljicah, ki imajo motiv: pregreham sledijo kazni, o desetem bratu, večnem šuštarju in kralju Matjažu. Nato sledi besedilo. Za njim so navedeni viri, odkod so pripovedke potekle. Imenik krajev in rek je dobrodošel. Na koncu pa je lepo število zanimivih opomb, ki spremljajo tekst in kjer je navedena tudi vzporedna literatura iz drugih sloves, ponajveč iz Graberjevih narodnih pripovedk. Knjiga bo dobro došla učiteljem, knjižnicam, deci in radovednemu narodu.

—k Ksaver Meško: Listki. Splošna knjižnica št. 36. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. 144 strani. Cena broš. Din 18, vez. Din 24.

Baš, ko poteka 50letnica našega priljubljene pesnika-pisatelja, je izšla v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne pod skupnim naslovom »Listki« zbirka Meškovih novelic, črtic in profilov. So to drobni in topli pesniški izlivi mehke Meškove duše, male dragocene silice in skice, napisane z nežno roko in v onem bleščečem stilu, vsled katerega je baš Meško med slovenskimi pisatelji postal tako priljubljen. Večina njegovih črtic izvirajo iz časov Meškovega srečno-otožnega bivanja na Koroškem. Njemu k srcu prirasli Koroški je postavil Meško baš z nekaterimi teh črtic krasen in trajen spomenik, ki naj bi ohranil naše duše v živem ognju za to našo prelepo slovensko deželico, ki je prav sedaj ob obletnici koroškega plebiscita toliko več aktualno in potrebno. Kako priprosto, obenem toplo navdušeno in nežno se spominja Meško v črtici »Koroški prazniki« svojih koroških časov (stran 26): »Kakor osirotelemu in zapuščenemu otroku po materi se mi čestokrat stoji po Koroški. Po tisti Koroški, mislim, ki smo živeli v njej nekdanj, ko smo pač trpeli krivice dan na dan in smo se dan za dnevom borili in bili za najnavadnejše pravice a borili se s toplim idealizmom in z neumrljivim, dan za dnem se nanovo oživljajočim upanjem v srce: če ne zmagamo danes, zmagamo jutri, če jutri ne, čež leto, čež dve, po desetih letih.

V drugem delu svojih »Listkov« podaja Meško profile nekaterih naših zaslužnih mož, med temi Aškerca, Gregorčiča, Ant. Medveda, Verovška itd. v katerih z nežno roko, a popolnoma objektivno sega v globine duš teh naših odličnikov. — Prepričani smo, da bodo »Listki«, kakor vohče vsi drugi Meškovi spisi, sprejeti z velikim veseljem.

—k Anton Melik, Jugoslavija. Zemljepisni, statistični in gospodarski pregled, I. del. Druga predelana in pomnožena izdaja. (Pota in cili 5. in 6. zvezek). Ljubljana 1924. Izdala Tiskovna zadruga. Strani 427. Cena boljši izdaji Din 75, slab. Din 60, poština Din 2 več.

Ko je pred 3 leti izšla prva izdaja Melikove Jugoslavije, je knjiga vsled svoje zanimivosti in potrebnosti hitro pošla. Sedaj je priredil Melik, novo povsem predelano in pomnoženo izdajo, ki na 427 straneh obširno in temeljito razpravlja o reliefu jugoslov. ozemlja, našem morju, podnebju, rastlinstvu, živalstvu, prebivalstvu in narodnem gospodarstvu. Dočim zanimajo prva vprašanja bolj teoretične in šole, so zadnja poglavja zlasti važna za vse naše gospodarske in pridobitne kroge. Ti najdejo v knjigi obilo podatkov in informacij, ki jih rabijo pri svojem gospodarskem delu. — Skupno z drugim delom, ki je izšel že lansko leto, nam podaja Melikovo delo, vse kar moramo vedeti o naši državi v zemljepisnem, gospodarskem in kulturnem pogledu. Nanj opozarjamo zato vse javne državne in avtonomne urade, gospodarske in pridobitne kroge ter kulturne organizacije pa tudi posameznike, ki se hočejo temeljito poučiti o naši državi. Knjiga je izšla v priročnem formatu in v prav lepi obliki.

—k B. Skalkicky: »Kletarstvo«. Splošna knjižnica (znanstvena in strokovna zbirka) št. IV. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. 89 strani 192 + VIII. z 85 ilustracijami. Cena broš. Din 60, vezana v celo platno Din 72.

Prepotrebna knjiga »Kletarstvo«, že dolgo in težko pričakovana je pravkar izšla v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne kot IV. zvezek znanstvene in strokovne zbirke Splošne knjižnice. Knjiga ima za avtorja znanega in izkušenega strokovnjaka, ravnatelja drž. kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu g. Baguslava Skalkickyja, ki je v tem svojem spisu zbral v kolikor mogoče kratkih, a nazorno-jasnih obrisih, rezultate najnovejših strokovno-znanstvenih raziskovanj in svojih dolgoletnih dejanskih izkušenj kot praktičen strokovnjak in strokovni učitelj. Avtor podaja v tem delu vse v kletarsko stroko spadajoče pojave, začneši od trgate preko kipeja, zorenja in šolanja vina tja do uporabe vinskih ostankov in odpadkov in do pripravljanja buteljskih, specialnih vin. Vzporedno obravnava knjiga med drugim tudi ureditev in opremo vinskih klet, razpravlja nadalje o vinskih sestavinah, njih lastnostih in njih določitvi ter o vinskih napakah in boleznih. Kot dodatek sledi slednjič še sestavek o vinskih zadrugah. Vse te razprave spremlja nazorno 85 lepih jasnih ilustracij, med katerimi se poleg slik raznega kletarskega orodja in kletarskih naprav nahajajo tudi nekaj tehničnih načrtov za zgradnjo vinskih hramov različnih dimenzij. Knjiga je opremljena direktno razkošno na vzornem finem papirju, na katerem se jasno odražajo čeden tisk in krasno uspele slike. Knjiga »Kletarstvo« bo izvrstno služila kot učbenik za kmetijske strokovne šole in tečaje, a tudi kot svetovalec in vademekum za vse vinarske in kletarske interese, vinogradnike, vinske trgovce, gostilničarje itd.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjeništvu UJU v Ljubljani.

I. seja ožjega sosveta UJU poverj. Ljubljana dne 25. oktobra v Ljubljani. — Navzoči: Je. enc, Gnus, Dimnik Iv., Dostal, Fegic, Hren, Močnik, Potočnik, Rus.

Poverjenik ravnatelj tov. Jelenc otvori sejo, konstatira sklepčnost in izvaja v svojem nagovoru nastopno: Preden preidem na dnevni red, me veže dolžnost, da se spominjam žalostnega dogodka in hudega udara, ki je zadel slovensko učiteljsvo. Dne 2. septembra t. l. je zatisnil za vedno oči prvak med slovenskim učitelstvom, naš iskreni prijatelj in tovariš, neumorno pridni delavec na prosvetnem polju za blaginjo in dobrobit učiteljskega stanu, ravnatelj Jakob Dimnik. Ne bom našteval njegovih zaslug, saj leže njegova dela in uspehi njegovih del na prosvetnem in šolskem, posebno pa na organizatoričnem polju kakor odprta knjiga pred nami. Njegovo ime bo ostalo vedno zapisano z zlatimi črkami v zgodovini slovenskega šolstva. Vabim Vas, da se v znak sočutja dvignete s sedežev in da zakličemo v spomin tega vzor-učitelja in tovariša: večna mu slava!

Ko so se navzočni odzvali pozivu tov. poverjenika, je ta sporočil, da je poverjeništvu položilo venec na njegovo rakev in izreklo sožalje njegovi čislani rodbini. Za izraženo sožalje se je gospa vdova pisмено zahvalila. Na bridki izgubi, ki je zadelo članstvo UJU, so izrekli našemu poverjeništvu pismeno sožalje in sočutje: UJU poverjeništvu Zagreb, Upravni odbor Pedagoško-književnega zbora Zagreb, Zadruga Zveza v Celju, okrajna učiteljska društva, posamezni člani itd.

I. Dopisi raznih okrajnih učiteljskih društev, ki jih sporoči tov. poverjenik ožjemu sosvetu, v kolikor spadajo v njegovo področje:

1. Protesti okrajnih učiteljskih društev proti krivicam in nasiljem, ki jih vrši sedaj vladajoči prosvetni režim nad naprednim slovenskim učitelstvom z očitno tendenco, razvidno iz hujšajočih »Slovenčev« pisave, ki meri na razdor med članstvom naše organizacije. — Tov. poverjenik povdarja, da se ta nakana ne bo posrečila, ker naše članstvo se dobro drži in čvrsto vztraja v naših vrstah ter ne izstopa zaradi momentane situacije in novega prosvetnega režima iz naše organizacije.

2. Dopisi mariborskega in mariborskega okoliškega društva v zadevi zadnjih imenovanj, glede potrebnih podatkov v zadevi draginskih doklad z drž. uradniki poročenih učitelj, glede nereda, ki je nastal na šolah zaradi popolne centralizacije šolske uprave, zaradi nameščenja, predvsem novincev, zaradi upokojitve učiteljsva z 32 oziroma 35-letno službeno dobo. — Po vsestranski debati se sklene, da se razpošlje okrožnico na okrajna društva za primerne potrebne podatke.

3. Dopisi ptujskega okrajnega društva v zadevi razveljavljenja dovolitve šole prostega dneva o priliki zborovanj okrajnih učiteljskih društev. — V tej zadevi se storijo primerni sklepi in bo poverjeništvu storilo potrebne korake.

4. Dopisi marenberškega okrajnega društva v zadevi nakazovanja povišic, doklad poročenih učitelj, glede društvene izjave, s katero se izreka za glavne počitnice v avgustu in septembru. — Tudi tozadevno se storijo primerni ukrepi oziroma se vzamejo društvene izjave na znanje.

5. Dopisa predsednika dolnjelendavskega okr. društva v zadevi okrajnega nadzorništva sta predmet daljše debate, k čemur poda tov. Hren kot član obmejnega odseka primerna pojasnila. Za bodoče je mnenja, da bi pošiljal predsednik podobne dopise kot skipe društva oziroma odbora.

II. Stališče naše organizacije z ozirom na novo prosvetno upravo. Z ozirom na to točko dnevnega reda očrta tov. poverjenik delo naše organizacije z ozirom na novo ustvarjeni prosvetni režim in na njegovo škodljivo in sovražno postopanje napram našemu članstvu. — Po vsestranski intenzivni debati, ki so se je udeležili vsi člani ožjega sosveta, se izdelajo potrebne podrobne smernice za delovanje naše organizacije v bodočnosti.

—I.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= NOVOMEŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO zboruje v nedeljo 9. novembra 1924 ob 1/22. uri popoldne v deški šoli v Novem mestu. S polnoštevilno udeležbo pokazimo, da nam je za stvar, ne pa za prost dan. Važne šolske in stanovske zadeve. — Predsednik.

= RADOVLJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO ne bo zborovalo dne 8. novembra 1924 zaradi tozadevnega odloka okrajnega šolskega sveta. Predsednik.

Poročila:

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MARIBOR IN BLIŽNJO OKOLICO je zborovalo dne 16. oktobra t. l. v Mariboru. Od 116 članov je bilo navzočih 109.

Tov. predsednik prisrčno pozdravlja navzoče ter jih vzpodbuja, da kljub vsem poizkusom zanesti razdor med naše vrste vztrajajo v enotni organizaciji. V slogi je moč in dokler smo složni, se nam ni treba bati nobenega političnega viharja, temveč lahko mirno čakamo jasnejših dni. Nato se spominja našega stanovskega prvobornika pok. ravn. Dimnika, ki ga nam je kruta smrt tako nenadoma iztrgala iz naših vrst. Slava njegovemu imenu!

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

Poročila. Tov. Permetova je poročala o pokrajinski skupščini v Krškem, tov. predsednik pa o glavni skupščini v Dubrovniku; lepima in izčrpnima poročiloma je učiteljsvo z zanimanjem sledilo.

Predavanje. Prof. Šilih je referiral o temi »Nova šola«. Utemelji nam je iz filozofskega stališča novošolsko gibanje — stremljenje po šoli delavnici ter nam na pregleden način razvil vse faze nove šole in začrtal njene glavne pedagoške smeri. Tov. predsednik se predavatelju prisrčno zahvaljuje za temeljito in pregledno predavanje, kateremu so navzoči s prav posebno pozornostjo sledili.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA LAŠKI OKRAJ je zborovalo v nedeljo, 5. oktobra t. l. ob 10. uri na Zidanem mostu.

Izmed 103 članov se je zborovanja udeležilo 36. Nekateri odsotni so svojo odsotnost opravičili, večina pa se ne zaveda niti tega napram stanovskemu društvu.

Sprejeti so bili protesti, ki so posebe objavljani.

Tovariša Antona Gnusa, poročevalca o glavni skupščini v Dubrovniku se je naprosilo, da odstopi svoje zanimivo poročilo uredništvu »Učit. Tovariša« v svrhu objave.

Prihodnje zborovanje se vrši pričetkom decembra na Zidanem mostu.

Zborovanje so posetili tudi iskreno pozdravljeni tovariši Luka Jelenc, Rudolf Dostal in Mirko Fegic z Ljubljane.

Tovariš Dostal je v daljšem govoru pojasnil dejansko stanje, ki je nastalo vsled izpremembe v vladi med UJU in prosvetnim ministrom, kakor tudi o korakih, ki so se podvzeli od UJU poverjeništvu Ljubljana v raznih prilikah in to posebno v slučaju višjega šolskega nadzornika Gangla. Bodril je k nadaljnjemu krepkemu vztrajanju.

+ GORNJEGRADSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo na Rečici dne 11. oktobra. Udeležba 72%; trije opravičeni.

Predsednik omenja po svojem pozdravu dobre tovarišice članice, ki so se preselile na nova mesta izven okraja, in sicer: Amalijo Ločnik, Anico Piano in

Kario Zmrzlikar, želeč jim na novih mestih obilo sreče.

Dopisi. Učit. zdrav. doma v Rogaški Slatini, Učit. tiskarne, Podpornega društva za učit. naraščaj in vabila k pristopu k Samopomoči, se vzamejo na znanje.

Poročilo o pokrajinski skupščini v Krškem, ki ga poda predsednik tovariš Pulko, se vzame na znanje z odobravanjem.

Članarina za leto 1925 znaša za redne člane 100 Din za centralo, 10 Din za naraščaj in 10 Din za domače društvene potrebe, skupaj 120 Din. Od tega plačajo z drž. uradniki poročene učiteljice 50 Din, upokojeni člani pa 60 Din.

Pri raznoterostih se je govorilo tudi o novem odloku, da mora imeti vsak učenec svoje knjige. Končni stavek: »Za natančno izpolnjevanje tega odloka so odgovorni strokovni učitelji, razredniki in ravnatelj (šolski vodja), je krivičen, dokler ne dobimo sredstev v roke, da lahko premožnejše starše, ki nečejo svojim otrokom nabaviti potrebnih knjig, postavno prisilimo k nakupu šolskih potrebščin.

+ SV. LENARŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo v sredo, dne 15. oktobra t. l. v Sv. Lenartu v Slov. gor. Od 36 članov 24 navzočih, razven 4 od Sv. Ane v Slov. gor. so se vsi odsotni opravičili.

Predsednik tov. Velnar uvodoma pozdravi navzoče in poda kratek politični pregled od zadnjega zborovanja. Z ogorčenjem omenja odstavitev višjega šolskega nadzornika E. Gangla, kakor tudi drugih srezkih nadzornikov, posebno pa domačega g. Ivana Koropeca. Povdarja stanovsko zavednost in pomen nacionalizma za učiteljsvo. Spomni se tudi preseljenih tovarišev Cirila Bobiča in Šafariča Franca ter se njima zahvali za pridno delovanje v organizaciji in upa, da bosta tudi v novih svojih okrajih ostala zvesta člana naše organizacije.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri. Rešili so se tudi došli dopisi in razpravljalo se je o aktualnih stanovskih zadevah. Priporoča posebno učiteljsvu na šolah, kjer še nimajo »Zvončka«, da pridno pridobivajo naročnike.

Tov. predsednik poroča o poteku pokrajinske skupščine v Krškem v zadovoljivost vseh članov. Poročilo o Glavni skupščini v Dubrovniku izostane, ker ni bilo delegata.

Sledilo je predavanje tov. Jakopca »Razvojna teorija s posebnim ozirom na prirodopis«. Pokazal je v tem oziru strokovno znanje, tovariši so mu sledili z zanimanjem in je zato tudi žel temu primerno pohvalo.

Izvoljen je bil za blagajnika tovariš Štuhec Jakob, mesto tov. Vobiča, ki je odšel k Sv. Andražu v Haložah, ptujski okraj.

Nato so bile sprejete protestne resolucije.

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj.

Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Ne pozabite naročiti brezplačni album „KARO“ čevljev z dopisnico na naslov: Dragotin Roglič, Maribor, Koroška c. 19.

ZAHVALA.

Ob izgubi našega blagega soproga in očeta

FRANA JORDANA

učitelja na II. mest. osn. šoli

se tem potom prisrčno zahvaljujemo za vse nam izkazano sočutje. Zahvaljujemo se učiteljskemu zboru II. mest. deške osn. šole in sploh ljubljanskemu učiteljsvu za častno spremstvo na zadnjem potu. Zahvaljujemo se pa tudi stanovskim tovarišem iz kamniškega okraja, ki so prihiteli v Ljubljano, da počaste dolgoletnega tovariša. Posebno zahvalo pa izrekamo učiteljskemu zboru ilnanske šole, ki je s šolarji prihitelo v Ljubljano, da apremijo svojega bivšega učiteljav-zgornjitelja do groba. Ohranite rajnega v spominu!

V LJUBLJANI, 4. novembra 1924.

Rodbina Jordanova.